

Edo Škulj, *Fran Gerbič (1840–1917). Ob 100-letnici smrti.*

Celjska Mohorjeva družba, Celje, Ljubljana, 2017, 484 str., 39,50 €

Skladatelj, pevec tenorist in dirigent **Fran Gerbič** je bil rojen 5. okt. 1840 v Cerknici, umrl pa je pred 100 leti, 29. mar. 1917 v Ljubljani. Po začetnem učiteljevanju v mladosti je študiral petje in kompozicijo v Pragi ter bil 1868 kot pevec solist tenorist angažiran v praškem *Narodnem divadlu*, v letih 1869–1878 je bil prvak hrvaške *Opere* v Zagrebu, v letih 1881–1886 je deloval v ukrajinskem Lvovu, odtlej pa v Ljubljani. Tu je poučeval na šoli *Glasbene matice*, vodil glasbene predstave *Dramatičnega društva* in *Zbor Narodne čitalnice* ter z vsem tem pripomogel k ustanovitvi poklicnega slovenskega gledališča (1892), v katerem je dirigiral operne predstave. Izdajal in urejal je prvo slovensko posvetno glasbeno revijo *Glasbena zora* (1899–1900) in bil glasbeni vodja v cerkvi sv. Jakoba (v Ljubljani). Njegov opus obsega ok. 600 skladb. Med njimi sta operi *Kres* (1896) in *Nabor* (1913), prva slovenska romantična simfonija *Lovska simfonija* (1915), orkestralna *Jugoslovanska rapsodija* (1907) in *Jugoslovanska balada* (1910). Tu so še številni samospevi: zbirka *Milotinke* (1887), *Kam* (1903), *Trubadurka* (1910), *Pojdem na prejo* (1917), zborovske skladbe (*Lahko noč*, *Rožmarin*, *Njega ni*, *Pastirček*, *Po zimi*), kantata *Oče naš* (1915) in cerkvene skladbe (dve slovenski in tri latinske maše, moteti). Gerbičev barviti harmonski stavek in toplo občuteno melodično oblikovanje kažeta na zelo dobro poznavanje zakonitosti človeškega glasu. Objavil je tudi učbenik *Metodika pevskega pouka* (1912).

V teh življenjskih, šolajočih, umetniških, pedagoških in še drugih okvirih je najnovejša in najobsežnejša (tudi prva) monografija o Franu Gerbiču, ki jo je v izdaji in založbi *Celjske Mohorjeve družbe* prispeval neumorni slovenski duhovnik, glasbenik, muzikolog, organolog in pedagog dr. Edo Škulj (1941). Po številnih, zlasti še orgelskih monografijah je zdaj prispeval eno najbolj tehtnih tovrstnih razprav, ki v bogatem besednem in slikovnem gradivu predstavi Gerbiča z različnih zornih kotov. Nazadnje je avtor E. Škulj (2017) prejel tudi eno najpomembnejših stanovskih nagrad *Slovenskega muzikološkega društva*, *Mantuanijevo nagrado*.

Pri omenjeni Gerbičevi monografiji so poleg Škuljevega glavnega in večinskega dela sodelovali še drugi. Tako je enega od prvih uvodnikov napisal aktualni ravnatelj *Glasbene šole Frana Gerbiča* iz Cerknice Milivoj Matković (str. 7–9). Uvodna (Škuljeva) beseda pa je povzeta kar iz *Gerbičevega zbornika*, ki ga je na ljubljanski *Akademiji za glasbo* (2005) izdal in uredil Primož Kuret (str. 10–11). Seznam glasbenih del, opus F. Gerbiča in literaturo o njem je prispeval mag. Zoran Krstulović, imensko in krajevno kazalo Alenka Veber, fotografije Blaž Žnidaršič, del teh je iz *Zbirke znanih Slovencev* v NUK-u, *Slovenskega gledališkega inštituta*, in Mateja Maraš. Urednica Škuljeve monografije o F. Gerbiču je A. Veber (CMD), oblikovanje in prelom



je delo Roka Ločniškarja, izdala in založila pa sta jo *Društvo Mohorjeva družba* in *Celjska Mohorjeva družba, d.o.o.* (za založbo predsednik Jože Planinšek in ravnateljica dr. Tanja Ozvatič). Delo je natisnila tiskarna *Dravski tisk, d.o.o.* v 600 izvodih (Celje, Ljubljana 2017). Izid knjige sta še dodatno omogočili *Občina Cerknica* in *Glasbena šola Frana Gerbiča* iz Cerknice. Knjigo so predstavili v cerkniškem kulturnem domu 29. mar. 2017, natančno na dan Gerbičeve smrti pred sto leti. Bralcem, zlasti še iz njihove glasbene provenience, so jo predstavili avtor E. Škulj, soavtor in pomočnik ravnatelja NUK Z. Krstulović, urednica A. Veber in ravnatelj GŠ F. Gerbiča v Cerknici M. Matković.

V prvem delu monografije z naslovom *Gerbič o Gerbiču* (str. 12–69) je avtor zbral vse Gerbičeve avtobiografske spise in druge članke, ki nosijo skladateljev osebni pečat: *Avtobiografija* (tipkopis), *Moji prvi glasbeni početki*, *Moj prvi »prima vista«*, *Čigav je napev Barčica po morju plava*, *Spomini umetnika*, *Črtica v spomin Antonu Hajdrihu*, *Chopin in njegov učenec Mikuli*, *Nekoliko podatkov o ustanovitvi slovenske opere pri Dramatičnem društvu v Ljubljani* ter *Petdesetletni jubilej pevskega društva Hlahol in stoletni jubilej ...* Najobsežnejši je njen drugi del z naslovom *Drugi o Gerbiču* (str. 70–249), ki obravnava dogajanja po glasbenikovi smrti: *Otrok v Cerknici*, *Dijak v Ljubljani*, *Nadučitelj v Trnovem*, *Študent v Pragi*, *Pevec v Zagrebu*, *Bolnik v Cerknici*, *Pevec v Ulmu*, *Profesor v Lvovu* in *Glasbenik v Ljubljani*. Medtem ko tretji del, imenovan *Gerbič po Gerbiču* (str. 250–277), obravnava dogajanje po glasbenikovi smrti: *Ob in po smrti*, *Ob 100-letnici rojstva*, *Ob 150-letnici rojstva*, *Ob 80-letnici smrti* in *Ob 100-letnici smrti*. Dodatek, ki sledi (str. 278–311), prinaša še *Prejemnike nagrad in priznanj Frana Gerbiča*, *Vire in literaturo*, *Seznam* (uporabljenih) *kratic in okrajšav*, *Imensko kazalo* (A. Veber) in *Krajevno kazalo* (A. Veber). Celotna

monografija tako podaja kar se da celovito podobo skladatelja, njegovo življenjsko in ustvarjalno pot ter njegove dobre in šibke lastnosti: »Če hočemo Frana Gerbiča pravilno soditi kot skladatelja, opernega pevca, dirigenta in pedagoga, moramo upoštevati čas, v katerem je živel in okolje, v katerem je preživel zgodnjo mladost.« Zoran Krstulović je monografijo zaokrožil s *Seznamom glasbenih del Frana Gerbiča* (str. 312–464): *Abeceadni seznam skladb*, *Kazalo začetkov besedil*, *Kazalo pesnikov in prevajalcev besedil* in *Kazalo zasedb, glasbenih oblik in zvrsti*. Sledi prav tako njegova (Z. Krstulović) *Literatura o Franu Gerbiču* (str. 465–480): *Besedila Frana Gerbiča* in *Zapisi o Franu Gerbiču*. Oboje je pripravil na podlagi skladateljeve zapuščine, ki je shranjena v *Narodni in univerzitetni knjižnici* in *Zgodovinskem arhivu Ljubljana*. Monografijo dopolnjuje več kot 60 arhivskih in dokumentarnih fotografij, vse od portretov F. Gerbiča do fotografij iz današnjega časa. Vse to bralca še dodatno popelje po krajih, kjer je skladatelj živel in deloval.

Izjemna in obširna (484 str., veliki format: 21 x 30 cm) monografija o našem Franu Gerbiču odstre še dodatne poglede v takratne slovenske in evropske glasbene poglede in preostale razmere ter tako spet postreže s trajnim zapisom glasbene umetnosti in slovenske kulture in jo umesti v našo (duhovno) kulturno dediščino. Zagotovo gre za velik prispevek glasbene in zgodovinske, muzikološke stroke k razmejevanju slovenskih glasbenih razmer in pa tudi za afirmacijo slovenske glasbe v širši evropski prostor in kontekst. Slovenska glasba je tudi s prispevkom Gerbiča pogledala skozi slovensko okno na celoten evropski prostor. Del tega vedno bolj postajata tudi slovenska glasbena umetnost in njena kultura. Ne le slovenska glasbena omikanost, tudi njena kompletna in kompleksna suverenost vedno bolj (p)ostajata njen temeljni in sestavni del; zdaj tudi na podlagi našega dr. Eda Škulja; ne prvič in ne zadnjič?